

סיפור לשבת

הפריץ שחזר בתשובה

באחת הפגישות השגרתיות של בית הדין המלכותי בבירת פולין, "גלה" אחד האצילים עבדה מזעזעת: באחד הכפרים הנתונים למרותו – ספר - נעלמה נערה נוצריה לפני פסח ואין כל ספק שהיהודים הם שהרגו אותה כדי להשתמש בדמה למטרות דתיות. האציל הלז הציע אפוא, כי יחלט על גרוש כל היהודים מפולין ועל החרמת רכושם לטובת אוצר המלוכה.

המלך עצמו, שלא היה רע מטבעו, נדהם לשמע עלילת הדם ושאל את יועציו אם הספור הוא נכון. אם כן, אמר, הוא מסכים להצעה לגרש את היהודים.

כל האצילים המשתתפים בישיבות בית הדין המלכותי הסכימו לגזר-הדין האכזרי ואשרו אותו בהתימת-ידם פנהוג. רק אחד מיועצי המלך, ודוקא מהחשובים ביותר, בשם ולאדק, נתפס להרהורי-ספק שעה שנטל את העט לידו כדי לחתם על המסמך.

הוא נשאר מהרהר רגעים אחדים, אחר כך קם על רגליו, חור ונרעש עד עמקי נשמתו. בקול לא-לו, כשעיני כל הנוכחים נועצות בו, הצהיר ולאדק: "אין אני יכול לחתם על דבר אשר ברור לי כי הוא שקר מתחלתו ועד סופו. כפי שכלכם יודעים, אני הייתי יהודי והמרתי את דתי, אולם אני בקי היטב במסורת היהודית ויודע יפה כי אין עוד דבר האסור על היהודים באסור כה חמור כמו שמוש בדם. על כן ברור כי כל עלילת דם המעלילים על היהודים בשקר יסודה. הכל אפשר להגיד על היהודים – רק לא שהם משתמשים בדם למטרות דתיות, או לכל מטרה אחרת. הלא זה אסור להם מן התורה!"

יועצי המלך הביטו בולאדק בהשתוממות גוברת והולכת. הם לא הבינו מה זה פתאם נעשה ולאדק ה"פריץ" כה נמרץ והחלטי בהגנתו על היהודים. בעבר הוא חתם לא אחת על גזרות חמורות נגד היהודים והיה עושה צחוק מהם וממנהגיהם. עתה לפתע פתאם, נראה כי הוא הפך את עורו ונהיה ידיד היהודים, מה קרה לו, לולאדק?

המלך, מצדו, שמח לשמע את דבריו הנמרצים של ולאדק והוריד את הענין מעל סדר היום. גם האצילים האחרים שכחו מכל הפרשה, אם כי אחדים מהם קוו שעוד תננתן להם הזדמנות להפרע מהיהודים.

מיום זה ואילך הפך ולאדק לאיש אחר. מאותו יום בו העלו האצילים עלילת-דם נגד היהודים נעור משהו בנפשו פנימה, משהו שלא נתן לו מנוח. הגזרה האיומה לגרש את היהודים שסכלה אך ורק הודות להתעוררות פתאומית שלו, הדריכה את מנוחתו.

הוא נזכר בעברו, שעה שולול הקטן הזה לומד בחדר, בישיבה; הוא נזכר בחבריו, מוריו ורבותיו. נזכר בנשואיו ובצעדיו הראשונים בחיי המסחר הגדול. נזכר כיצד האירה לו ההצלחה פנים, וכיצד התרחק לאט לאט מידידיו היהודיים ומהחיים היהודיים. הוא הכיר אנשים עשירים, בני אצלה, והשפיע מנימוסייהם ומארח חייהם. הוא פגש אלמנה צעירה ועליזה, אלמנת אציל פולני ידוע שם, ועזב את אשתו וילדיו כדי לשאתה. וכשהגיע לכאן, הוא גם המיר, "כמובן", את דתו ומגוול היהודי הפך לולאדק, הפריץ הפולני הבוגד בעמו ובאמונת אבותיו.

ימים אחדים התהלך ולאדק כשמשבשבותיו הטורדניות לא נותנות לו מנוח. לבסוף החליט שעליו לחזור ליהדותו ויהי-מה. הוא ידע כי לא יהיה זה קל לבצע את החלטתו. ספקנה גדולה תהא נשקפת לא רק לו עצמו כי אם לכל היהודים, אם יודע מה הוא מתכוון לעשות. אולם, החלטתו היתה נחושה. שוב נקפו מספר ימים. ולאדק-ולוול התהלך בחסר-מנוחה. הוא לא ידע כיצד להתחיל, איך לגשת לבצוע החלטתו הגורלית. לבסוף נזכר כי באחד הפגרים הנתינים למרותו מתגורר רבי, אשר אודותיו שמע נסים ונפלאות. הוא לא אבד זמן, אלא יצא מיד לדרך, באמרו בבית כי הוא יוצא למסע ציד וישוב רק בעבר מספר ימים.

ולאדק פנו את צעדיו, שאל על מקום מגוריו של הרבי והלך אליו לאחר שהחשיך. בהכנס האציל הפולני לחדר – לפי מראהו היה ולאדק צדין אציל פולני – ישב הרבי כשעליו ספר פתוח. מבלי לאבד זמן בגנוני נימוס, שפך לפניו האורח את כל לבו בבקשו את הרבי בעינים דומעות לסייע בידו לחזור ליהדות.

הרבי הכה בתדהמה לשמע המשאלה. הוא לא היה בטוח אם האציל הזר אומר את דבריו בראינות אם לאו, ויתרה מכך האם הוא יודע את הספקנה הצפויה לו אם אכן יגשים את משאלתו. הוא אמר לו, על פו, כי אין לעשות דבר וכי צרות גדולות ימיט על עצמו האציל אם לא יסתלק מתכניתו המוזרה. אולם את האציל אי-אפשר היה לשכנע שיתר על תכניתו. הוא הבטיח לרבי כי הוא מידבר בראינות והבטיח למלא אחרי דברי הרבי בכל אם רק יחזירו לחיק היהדות.

עודו מהסס בכנות דבריו של ולאדק-ולוול קרא הרבי לפתע בקול רם: "אם מקל זה יציץ ציץ ויפרח – אאמין בכנות דבריו ואעזר לך לחזור ליהדות".

ולאדק העיף מבט מלאש על המקל שעמד בפנה. לפתע פתאם הוא קפץ על רגליו, חור ונרעש, והצביע בידים רועדות על המקל, כשהמלים נתקו מפיו. הרבי הסתכל אף הוא על המקל וקפץ אף הוא, זורח משמחה: המקל הנץ נצנים ירקים בדיוק כמו עץ באביב!

עכשו כבר לא פקפק הרבי בטהר בנותיו של ה"פריץ" שרוצה לחזור בתשובה. הוא הבין כי לפניו מקרה מבהק של נס מן השמים וכי השם יתברך, בנפלאותיו אשר עשה, סבב את הדברים כך שנפשו של היהודי התועה תנצל ותחזר ליהדות. הוא מסר לולאדק מה עליו לעשות כדי לחזור ולהיות יהודי. הוא ברח אותו לשלום ולהצלחה וללאדק-ולוול יצא לדרך.

בעבר ימים אחדים שוב יצא ולאדק לציד, אולם הפעם ללא שוב. הסוס, עליו רכב, חזר בלעדיו וכל אחד חשב שהוא מצא את מותו ביער.

ובשעה ששוטרים וחילים חפשו ביער את גופתו של האציל ולאדק, נדד הלך עני ממקום למקום, מעיר לעיר ומכפר לכפר, ממדינה למדינה עד שהגיע לאמסטרדם שבהולנד. שם נגש ולוול, שהיה ידוע קדם לכו כולאדק האציל, אל הרב המקומי וחזר בפמבי לחיק היהדות. מכאן ואילך הוא חי כיהודי טוב, שומר מצוות וירא-שמים עד סוף ימיו.